

רשת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

גליון 81 ויקרא

שברי כלים, נר ופתילה, דלת בית, או של ארון או של לול שנתפרק, כיסוי בור וכלים, מחט, שיירי מחצלאות ובגדים, מנעל וסנדל, בגד רטוב, כירה וספסל שנשמטו רגליו, עגלה שנפל גלגל, משקפים שנפלו הידית, קוץ, ענפים, יחוד

סימן שח ס"ו

וטבל ובקעת חתיכת עץ שאינם כלי אסור לטלטלם אף לצורך גופם, לתקוע אותם במקום בריח לדלת או לסמוך בו דף לשכב עליו. אלא אם עשה קצת תיקון קודם שבת להוכיח שעומד להשתמש או שיחדה מערב שבת לעולם להשתמש בו. (שו"ע סי"ז, מ"ב ס"ק לד).

פתילה

כו. פתילה היא כלי, אף אם נדלק קצת בשבת שעברה או בחול וככלי שמלאכתו לאיסור שמטלטלה לצורך גופה או מקומה, ואם דלק בבין השמשות הוקצה לכל השבת. ושברי פתילה שאין עומדים עוד להדלקה בנר הרי הם כצורות ואבנים שאסור לטלטלם אף לצורך גופם. (מ"ב ס"ק לד).

נר שעוה או חלב

כו. נר שלם של שעוה או חלב אף אם נדלקה בחול או בשבת שעברה אם ראויה עוד להדלקה נחשב כלי שמלאכתו לאיסור, ומטלטלה לצורך גופה ומקומה, אבל לא כדי שלא תפסד הנר או ליתנה לאינו יהודי לעצמו כטעות אנשים, והמור וקציעה מחמיר שאף נר שלם אסור לטלטל לצורך מקומו כי אינו כלי שאין ראוי לאכילה ולתשמיש. (מ"ב ס"ק לד).

סעיף ח

כלי שנתפרק דלת

כח. כל הכלים הניטלים בשבת דלתותיהם שיתפרקו מהם ניטלים. בין אם נתפרקו בשבת הרי היו מוכנים בכניסת השבת אגב הכלי, ואף בנתפרקו בחול כיון שהוא כלי שראוי להתחבר עם הכלי מותר לטלטלם אף מחמה לצל. אף שאין ראויים למלאכה אחרת. (שו"ע סי"ח, מ"ב ס"ק לה).

דלת בית שנתפרק

כט. דלתות הבית אף אם הם ראויים לתשמיש כיון שלא הוכנו לכך וסתמם עומדים להתחבר עם הבית אסורים בטלטול בין נתפרקו בשבת או בחול. ודלת של לול כדלת הבית. (מ"ב ס"ק לה).

מוקצה שנבטל באמצע שבת

ל. כלים המוקצים מחמת חסרון כיס, שנשברו בשבת אף שעכשיו אינם מוקצים שאין מקפיד עליהם,

סעיף ו

שברי כלים

כא. כל הכלים שנשברו אפילו בשבת מותר לטלטל שבריהם, ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה כגון שברי עריבה לכסות בה החבית, ואינו נולד. ושברי זכוכית לכסות בה פי הפך, אף שהם מוקצה מחמת גופו כיון שבאו מכלי לא בטל מהם שם כלי כשראויים לשום דבר כגון לכסות, אבל אם אינם ראויים לשום מלאכה לא. (שו"ע סי"ו, מ"ב ס"ק כז-כח).

שברים שיכולים להזיק

כב. אם נשברו במקום שיכולים להזיק כגון כלי זכוכית שנשברו על השולחן או במקום שהולכים מותר לטלטל השברים כדי לפנותם שלא יוזקו בהם. ואם הם של חרס אסור לפנותם שאין מצוי כל כך הזיק ואף שכשהוא דורסן ומשברם מכל מקום מותר שדבר שאינן מתכוין. ודוקא לפנותם בידים אסור אבל מותר לדחותן ברגליו שטלטול מוקצה בגופו מותר. (שו"ע סי"ו, מ"ב ס"ק ל).

סעיף ז

שבר כלי כשאין כלי לכסות

כג. שבר מכלי שראוי לכסות בה כלי מותר לטלטלה אף במקום שאין כלים מצויים שם לכסותם, כגון שנוטלו לקנח בה מנעלו בכרמלית או רשות הרבים, והטעם כיון שיש עליו תורת כלי בחצר אינו מוקצה אף ברשות הרבים. (שו"ע סי"ז, מ"ב ס"ק לא).

זרק השבר לאשפה

כד. שבר כלי שזרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלה כי בטלה מהיות עוד כלי, ואפילו שראוי לעני כיון שהקצהו הבעלים אף שהם עשירים, מוקצה לעשיר הוא מוקצה לעני. ואם זרקה בשבת מותר לטלטלה אף כשנשברה מבעוד יום, כי בבין השמשות היה על השבר תורת כלי. (שו"ע סי"ז, מ"ב ס"ק לב).

דבר שאין לו שייכות לכלי

כה. דבר שאין בו שייכות לכלי כגון צרורות ואבנים אף שראויים לכסות כלי אסור לטלטלם אף לצורך גופם וכל שכן לצורך מקומו. וכן עששית של ברזל

אסורים בטלטול, כי מגו שאיתקצאי לבין השמשות
אתקצאי לכל היום. (מ״ב ס״ק לה).

סעיף ט

דלת של שדה תיבה ומגדל
לא. דלת של שדה תיבה ומגדל **יכולים לטלה** מהם
שאינן בנין וסתירה בכלים. **ואסור להחזירה** גזירה
שמה יתקע, ביתד או במסמר בחזקה, וחייב משום
מכה בפטיש שהוא גמר מלאכה, ויש אומרים שיש
בכלים משום **בונה** כשעושה על ידי תקיעה שהוא
מעשה אומן. (שו״ע ס״ט, מ״ב ס״ק לו-לז).

דלת של לול

לב. דלת של לול תרנגולים אסור בין ליטול ובין
להחזיר כיון **שמחובר לקרקע** חייב משום בונה, וכגון
שבנאה מתחילה מחובר לקרקע, כי אם **היתה כלי**
וחיברה אחר כך לקרקע אין בנין. אבל לפמ״ג זה רק
בכסוי אבל לא כשמחובר בציר לדלת נחשב בונה. (שו״ע
ס״ט, מ״ב ס״ק לט-מ).

חלונות

לג. **חלונות בית** אסור ליטול ולהחזיר כי מחוברים
הם, ואפילו **על ידי אינו יהודי** אסור משום שבות. (מ״ב
ס״ק לט).

סעיף י

כיסוי בור ודות

לד. **כיסוי בור בחפירה** בקרקע ודות שהוא בנין
בקרקע אלא שלמעלה קצת גלוי, אין ניטלים אף אם
תיקנם ועשה מעשה המוכיח שעומד לכסות או
להשתמש תמיד, כי כסוי קרקע כבונה כשמכסה או
סותר כשנטלם, וממילא אסורים אף בטלטול כי הם
עומדים מוכנים לכסוי קרקע, אלא אם יש להם **בית**
אחיזה שמוכיח שהוא כלי ועשוי ליטול ולהניח ואינו
כבונה וסותר. (שו״ע ס״י, מ״ב ס״ק מא-מב).

כיסוי כלים

לה. **כיסוי של כלים** אף אם הכלי **מחובר בטיט**
לקרקע מלמטה יכולים ליטלם אף שאין להם בית
אחיזה, כיון שהכיסוי אינו מחובר בציר לכלי והכלי
מגולה מלמעלה אינו נראה כבונה. והוא שתיקנם
ועשה בהם מעשה והכנים לכסות כלים או נשתמש
בהם מערב שבת או יחדו מערב שבת לכיסוי. (שו״ע ס״י,
מ״ב ס״ק מג-מה).

כיסוי חבית טמונת

לו. **כיסוי חביות הטמונות לגמרי בקרקע** צריכות בית
אחיזה, כי גזרו אטו בור ודות. (שו״ע ס״י, מ״ב ס״ק מג).

סעיף יא

מחט

לז. **מחט שלימה המיוחד לתפירה** והוא כלי
שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל לצורך גופה **ליטול**
הקוץ, או שנוקב בה את המורסא להוציא ממנו
ליחה, והוא הדין שמותר **לתחוב בה את המלבושים**

לחברם בשעת הדחק, ואם הוא במקום שאסור
לצאת בו בשבת אסור. ומותר לטלטלה לצורך
מקומה, וכל שכן שמותר לטלטלה אם מונחת במקום
שיכול לינזק אנשי ביתו מותר לטלטלה אף כשאין
עליה שם כלי... (שו״ע ס״יא, מ״ב ס״ק מ-מז).

מחט שניטל חורה או לא ניקבה

לח. **מחט שניטל חודה או חור** שלה אסור. וחדשה
שלא ניקבה עדיין מותר. כי לפעמים נמלך עליה ואינו
נוקבה ועושהו כלי כמו שהוא ליטול הקוץ. אבל
בניטל חורה או עוקצה בטל ממנה שם כלי והדרך
לזורקה בין שברי מתכות. ואם **יחדה מבעוד יום**
לאיזה תשמיש הרי זה כלי ומותר לטלטלה ככל כלי
שמלאכתו להיתר. (שו״ע ס״יא, מ״ב ס״ק מו-מז).

סעיף יב

שיירי מחצלאות

לז. שיירי מחצלאות שנפרדו ממחצלת ישנה בין
מערב שבת ובין בשבת, מותר לטלטלם אפילו אין
בהם **שלוש על שלוש** ואפילו מחמה לצל, כי ראוי
לכסות בהם טינוף. ואם **זרקם לאשפה** מבעוד יום
שבטלה מהיות כלי אסור לטלטלם. **ומחצלת שלימה**
אפילו זרקם לאשפה מותר ככלי שמלאכתו להיתר.
(שו״ע ס״יב, מ״ב ס״ק מט-נא).

סעיף יג

שיירי מטלניות

לז. שיירי מטלניות **שבלו** אם יש בהם שלש אצבעות
על שלש אצבעות מותר לטלטלם כי יש בזה **חשיבות**
לעניים, ולעשירים אסור לטלטלם כי להם לא חשוב
אלא אם יש בהם שלשה טפחים על שלשה טפחים.
(שו״ע ס״יב, מ״ב ס״ק מט-נא).

מטלניות שאין בהם שלש על שלש

לח. אם אין להם שלש על שלש אצבעות אסור אף
לעניים, ויש מתירים כי ראוי לקנח בו דבר, ובלבד
שלא יהיו **טליות של מצוה** שאדם בודל מהם
מלהשתמש תשמיש מגונה צריך שיהיה שלש אצבעות
על שלש אצבעות. (שו״ע ס״יג, מ״ב ס״ק נד-נה).

סעיף יד

מנעל חדש

לט. **מנעל חדש** אף **שמהודק על הדפוס** ואינו יכול
לשמטו מעליו אלא אם מטלטל הדפוס, מותר לשמטו
מעל הדפוס אף שמלאכתו לאיסור שעל ידו מתקנים
המנעלים, כיון ששם כלי עליו **וצריך למקומו** דהיינו
המנעל שהדפוס מונח בו, וכל שכן כשהמנעל **ישן**
שהוא רפוי ויכול לשמוט המנעל מעליו בלי טלטול
הדפוס בידיים. (שו״ע ס״יד, מ״ב ס״ק נו).

לשמוט הדפוס

מ. מותר גם לשמוט הדפוס מהמנעל בין שתקוע בו
בחוזק ובין ברפוי, ואליה רבה מפקפק ברפוי, כי למה

יטלטל הדפוס טוב יותר שישמיט המנעל מעליו אחרי שהוא רפוי ולא יטלטלו בידים, ובמקום שקשה להשמיט המנעל בודאי שאין להחמיר. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק נו).

סעיף טו

סנדל שנפסקה רצועתו

מא. הסנדל יש לו שתי תרסיות אחד מבחוץ ואחד מבפנים בין שני הרגלים, כשנפסק הפנימי ראוי לתקנו ואף שתיקונו ניכר וגנאי, לצד פנים לא נראה כל כך ושם כלי עליו, ומותר לטלטלו. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק נח).

נפסקה החיצונה

מב. נפסקה החיצונה אינו הגון לתקנו ודרך לזרקו לאשפה בטל ממנה שם כלי ואסור לטלטלו. ואין חילוק אם נפסק קודם שבת או בשבת. והיינו **במנעלים שלהם** שפתוחים לגמרי מלמעלה וצדדיו מעץ או עור קשה והרצועה נקשרת על גב הרגל ואם נפסקה אי אפשר לנעלו, אבל **במנעלים שלנו** אף שנפסק עדיין ראוי ללבוש ושם כלי עליו. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק נח-נט).

נפסק בכרמלית

מג. אם הוא בכרמלית ושם אין נשמר הנעל מותר לכרוך עליו גמי לח שהוא מאכל בהמה לתקנו שלא יפול, והתירו כדי שלא יאבד. **ובחוט ומשיחה** המג"א לא התיר שמא יבטלו שם והא קשר של קימא אבל בעניבה מותר. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק ס-סא).

נפסק בכרמלית

מד. אם הוא **בחצר** שנשמר שם אסור משום מוקצה אלא יניחו שם. ואם **רבים** שם וגנאי ללכת בלא מנעל מותר משום כבוד הבריות. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק סב).

סעיף טז

חלוק תחוב בקנה

מא. חלוק שכבסוהו ותחבו בו קנה מערב שבת ליבשו, ונתייבש קצת מערב שבת, יכול **לשמטו מעל הקנה**, בלי לטלטל הקנה שאין הקנה כלי. אבל ליקח הקנה מתוכו אסור שאינו כלי, אף שנשתמש בו כי לא היה דרכם ליחד קנים לכך. ולדין שמיחדים קנה מותר. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק סג-סד).

בגד רטוב בבין השמשות

מב. אם היה **טופח על מנת להטפוח** בבין השמשות אסור לטלטלו כל השבת, כי איתקצאי לכל היום. (מ"ב ס"ק סג). ואם **בודאי יתייבש במשך השבת** אינו מוקצה כל השבת כי נעשה ראוי לשימוש מאליו. (מנחת יצחק ח"א סי' פב, מנחת שלמה ח"א סי' י"י, שבה"ל ח"א סי' סב). וביותר **שבגד רטוב אינו מוקצה** רק כעת אין לטלטלו מחשש סחיטה ומותר לכשיתבש. (שם, ארחות שבת ח"ב פי"ט הע' תקסג בשם החזו"א).

תחבו בו כלי

מג. אם תחבו בו כלי כגון **קנה המיוחד לאיזה תשמיש**, מותר ליטלו מתוכו אף אם מלאכתו לאיסור, כי צריך למקומו של הכלי. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק סו-סז).

כירה שנשמטו רגליה

מד. כירה שנשמטה אחת מירכותיה, אסור לטלטלה. כי גזרו **שמא יתקע הרגל** לשם בחוזק לחברה וחייב משום **מכה בפטיש**, או משום **בנין לחלק** מהפוסקים. וכל שכן אם נשמטה שתיים מירכותיה שאין לה עמידה כלל בודאי חוששים שיתקע לה הרגלים. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק סח).

ספסל שנשמטו מרגליו

מה. ספסל ארוך שנשמט אחד מרגליה כל שכן שנים, אסור לטלטלה ולהניחה על ספסל אחר ולישב עליה אפילו נשמט מבעוד יום, אלא אם ישב עליה כך פעם אחת **קודם השבת** כי שוב לא יתקע. ולישב עליה בלי לטלטלה מותר. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק ע-עא).

נשבר או נאבד הרגל

מו. אם נשבר הרגל וצריך לעשות רגל אחר, או נאבד הרגל ואינו כאן, מותר לסמכו על ספסל אחר לישב עליו כי **לא שייך שיתקע**. (שו"ע מ"ב ס"ק עט).

לתקוע הרגל

מז. אף אם ישב כך מבעוד יום אסור להכניס הרגל אף אם **לא יתקענה בחוזק**, כי חוששים שיתקע בחוזק כי דרך הספסלים להיות מהודקים. ואם **דרך הרגל להיות לעולם רפוי** מותר להכניסו ברפיון. אבל **רפוי ולא רפוי** אסור. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק עב).

משקפים שנפלו הידית

מח. משקפים שנפלו מהם **ידית אחת או הזכוכית** הם מוקצה כי יש לחוש שיתקנם בשבת. (הגרש"ז אורבך בשלמי יהודה פי"ד ס"ק כז). ואם **אבד הבורג** וראויים להשתמש בדוחק אינו מוקצה. (הגר"י אלשיב בשלמי יהודה פי"ד ס"ק נ).

עגלת ילדים שהתפרק גלגל

מט. עגלת ילדים שהתפרק ממנה גלגל אסור לטלטלה. (הגרש"ז אורבך והגר"י אלשיב בשלמי יהודה פי"ג ס"ק לג) ואף אם רק התרופף הגלגל. (הגר"י אלשיב בשלמי יהודה שם ס"ק לד) ואין להמשיך להוליכה. (שלחן שלמה ס"ק מד).

סעיף יז

לבנים מבנין

נ. לבנים שנשארו מבנין מותר לטלטלם, כי עכשיו אין עומדים לבנין, אלא לסמוך ולשבת עליהם **ותורת כלי עליהם** כנסרים ועורות, ומותר לטלטלם אף מחמה לצל **ככלי שמלאכתו להיות**. ויש מחמירים בזה. ואם **נשברו הלבנים** הם כשברי כלים. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק עג).

הקצם לבנין

נא. אם סדרם זה על זה גלה דעתו שהקצם לבנין

ואסור לטלטלם אפילו לצורך גופו ומקומו, כי אינם כלי אלא כאבנים. (שוי"ע סי"ז, מ"ב ס"ק עד).

סעיף יח

קוץ שחוששים שיוזקו רבים
נב. קוץ המונח ברשות הרבים מותר לטלטלו פחות פחות מארבע אמות עד שישלקנו לצידי רשות הרבים מקום שאין דורסים שם רבים. ובכרמלית מותר לטלטלו להדיא שחוששים שיוזקו בו רבים ולא גזור רבנן בזה. אבל כשאין מצוי רבים לא התירו רק איסור מוקצה, ולא טלטול ארבע אמות ברשות הרבים או כרמלית. (שוי"ע סי"ח, מ"ב ס"ק ער-עז).

קוץ גדול

גג. היה הקוץ גדול יש אומרים שאסור לטלטלו, כי בנקל יוכלו ליזהר ממנו שלא יוזק כי נראה לכל. ויש חולקים. ובטלטול מהצד מותר לכל השיטות. (מ"ב ס"ק עה).

מונח מערב שבת

נד. אם היה הקוץ מונח שם מערב שבת למג"א אסור לסלקו כי היה לו לסלקו מערב שבת ולאליה רבה מותר ליטלו. (מ"ב ס"ק עו).

סעיף יט

סולם של עליה

נה. סולם של עליה שהוא גדול ועשוי להטיח בו גגו שאינו משופע וטחים בטיט כדי שיזובו מימיהם למטה, אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו. (שוי"ע סי"ט, מ"ב ס"ק עט-פ).

סולם שבבית

נו. סולם שבבית שעשוי לטלטל מזוית לזוית לצורך איזה תשמיש, מותר לטלטלו כדי להוציא או להעלות על ידו דבר מעליה, ולא יאמרו שבא להטיח גגו. ואפילו אם הסולם גדול. (מ"ב ס"ק עח).

סולם של שובך

נז. סולם של שובך מותר לנטותו ממקום למקום, אבל לא יוליכנו משובך לשובך כדרך שעושה בחול ויבוא לצוד. (שוי"ע סי"ט).

סעיף כ

ענפי דקל

נח. ענפים של דקל שקצצם לשריפה מוקצים ואסור לטלטלם. ואם קצצם סתם אינם אסורים. ובעצים שלנו אף בקצצם סתם עומדים להסקה ואסורים. ולישב עליהם כשאין מזיזם ממקומם מותר, ואף אם מזיזם על ידי ישיבתו מצדד המג"א להקל כי זה טלטול מהצד. ובמקום שאין צורך ראוי לפרוש מזה. (שוי"ע סי"כ, מ"ב ס"ק פא-פב).

ישב או קשרם או חשב לישיב

נט. ישב עליהם מבעוד יום אף שלא חישב עליהם גילה דעתו שעומד לישיבה ואינם מוקצה, ומותר לטלטלם כדי לישיב עליהם בשבת. וכל שכן אם קשרם לישיב עליהם או חשב עליהם מבעוד יום לישיב עליהם אפילו בחול. כי על ידי המעשה או המחשבה ביטל מהם שם מוקצה. ויש סוברים שמחשבה לא מועילה אלא אם חישב שישיב עליהם בשבת. (שוי"ע סי"כ, מ"ב ס"ק פד-פז).

זמורה שראוי לתלות עליו דלי למלאות

ס. זמורה שבראשה עקמומית כמזלג שראוי לתלות עליו דלי ולמלאות בו אף שחישב מערב שבת למלאות בה אסור למלאות בה אלא אם קשורה בדלי מערב שבת, שמא תהא ארוכה ויקטמנה כי היא רכה ונוחה לקטום ונמצא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש. ואם הוא קשה משמע שמותר אפילו רק יחד הזמורה לכך מערב שבת. (מ"ב ס"ק פא).

זמורה מחוברת

סא. אם הזמורה מחוברת לקרקע אפילו הוא קשה שאין חשש שיקטום אסור להשתמש בה אלא כשקשורה לדלי משום מוקצה, כי במחובר לקרקע לא מועיל מחשבה להוציאה מתורת מוקצה, ואפילו בקשורה לדלי מותר רק כשהזמורה פחות משלשה טפחים סמוך לארץ, שאם לא כן אסור משום משתמש באילן. (מ"ב ס"ק פא).